

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy soudu Pavla Rychetského, soudkyně Milady Tomkové a soudců Ludvíka Davida, Josefa Fialy, Jana Filipa (soudce zpravodaje), Jaromíra Jirsy, Tomáše Lichovníka, Vladimíra Sládečka, Radovana Suchánka, Vojtěcha Šimíčka a Davida Uhlíře o ústavní stížnosti navrhovatelek politické strany **Česká pirátská strana**, sídlem Na Moráni 360/3, Praha 2 – Nové Město, a politického hnutí **Starostové a nezávislí**, sídlem Malostranské náměstí 266/5, Praha 1 – Malá Strana, zastoupených JUDr. Stanislavem Polčákem, advokátem, sídlem Řehenice 10, proti usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. listopadu 2021 č. j. Vol 202/2021-89, za účasti **Nejvyššího správního soudu** jako účastníka řízení, a 1. **Státní volební komise**, sídlem náměstí Hrdinů 1634/4, Praha 4 – Nusle, 2. **Ing. Ondřeje Babky**, kandidáta volební strany ANO 2011 v Jihočeském kraji s pořadovým číslem 5, 3. **Karly Maříkové**, kandidátky volební strany SPD v Karlovarském kraji s pořadovým číslem 1, a 4. **MUDr. Jaroslava Dvořáka**, kandidáta volební strany SPD ve Zlínském kraji s pořadovým číslem 2, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Návrh se odmítá.

Odůvodnění

I.

Rekapitulace ústavní stížnosti a dosavadního průběhu řízení

1. Navrhovatelé kandidující ve volbách do Poslanecké sněmovny, konaných ve dnech 8. až 9. 10. 2021, se návrhem, označeným jako „ústavní stížnost proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2021 č. j. Vol 202/2021-89 k volební stížnosti na neplatnosti volby kandidátů“, se domáhají, aby Ústavní soud vyslovil, že napadeným usnesením Nejvyššího správního soudu bylo porušeno jejich právo zaručené čl. 21 odst. 1 a 3, čl. 22 a 36 Listiny základních práva svobod (dále jen „Listina“), principy volné soutěže politických stran podle čl. 5 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), zásady poměrného zastoupení ve volbách do Poslanecké sněmovny podle čl. 18 odst. 1 Ústavy, a aby proto uvedené usnesení zrušil a věc vrátil Nejvyššímu správnímu soudu k dalšímu řízení.

2. Z návrhu a napadeného usnesení Nejvyššího správního soudu se podává, že se navrhovatelé (v návrhu se též sami označují jako „stěžovatelé, jakožto politické subjekty“) zúčastnili shora uvedených voleb do Poslanecké sněmovny ve všech volebních krajích jako koalice [srov. § 31 odst. 1 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „volební zákon“] pod názvem „KOALICE PIRÁTI a STAROSTOVÉ“ (dále již jen „koalice“ – viz k tomu blíže sub 17 a násl.) a postupem Státní volební komise podle § 8 odst. 2 písm. c) volebního zákona byla ve všech volebních krajích pro tyto

volby vedena pod č. 17.

3. Celkový výsledek voleb byl vyhlášen Státní volební komisí podle § 8 odst. 2 písm. e) a § 52 odst. 3 volebního zákona ve Sbírce zákonů dne 12. 10. 2021 pod č. 372/2021 Sb. Výsledek voleb napadla koalice podle § 87 odst. 1 volebního zákona a podle § 90 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“), s tím, že konkrétně namítá neplatnost volby kandidátů označených v jejím návrhu jako odpůrci II) až IV), tj. vedlejších účastníků 2. až 4. v nynějším řízení. Svůj návrh založila na tvrzení, že 1. vedlejší účastnice nynějšiho řízení nesprávně aplikovala volební zákon a provedla chybný výpočet výsledků voleb z hlediska poměru přidělených mandátů k počtu získaných hlasů zejména v rámci výpočtu postupu do druhého skrutinia, což se mělo promítnout v jiném počtu mandátů v tomto skrutiniu přidělovaných, a rovněž v jiném přidělení mandátů nejen pro jejího kandidáta, nýbrž i pro kandidáty jiných kandidujících politických stran a politických hnutí (dále jen „volební strany“, popř. „volební strana“).

4. Koalice v řízení před Nejvyšším správním soudem argumentovala zejména tím, že 1. vedlejší účastnice vyložila volební zákon tak, že nerespektovala jeho výslovné znění a dotvářela jej navíc svým postupem, kterým popřela účel jeho novelizace provedené zákonem č. 189/2021 Sb., kterým se mění volební zákon. Koalice současně zdůraznila, že výklad zvolený 1. vedlejší účastnicí není v souladu s nosnými důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 44/17 (49/2021 Sb.; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), a naopak, že tak dospěla k závěrům, které zvolenou konstrukcí namísto korekce výsledků přidělení mandátů v prvním skrutiniu v rámci druhého skrutinia nijak nezohledňují celostátní výsledek hlasování, spíše nepoměr ještě dále prohlubují, což je v rozporu s čl. 18 odst. 1 Ústavy (viz bod 22 návrhu koalice k Nejvyššímu správnímu soudu). Koalice předestřela Nejvyššímu správnímu soudu kromě uvedené argumentace rovněž vlastní výpočet rozdělení mandátů odrážející podle jejího názoru správný a přesný postup podle volebního zákona, když dospěla i k odlišným výsledkům voleb z hlediska přidělení mandátů jednotlivým kandidujícím volebním stranám a jejich kandidátům.

5. Konkrétní výsledek svého přepočtu koalice promítla do petitu svého návrhu, kterým požadovala, aby Nejvyšší správní soud rozhodl, že:

I. a) Volba kandidáta ANO 2011 v Jihočeském kraji s pořadovým číslem 5 na hlasovacím lístku Ing. Ondřeje Babky poslancem Poslanecké sněmovny ve volbách konaných ve dnech 8. a 9. 10. 2021 je neplatná, takže b) řádně zvoleným poslancem Poslanecké sněmovny ve volbách konaných ve dnech 8. a 9. 10. 2021 je kandidát volební koalice Piráti a Starostové v Kraji Vysočina s pořadovým číslem na hlasovacím lístku 4 Ing. Miloň Slabý.

II. a) Volba kandidátky Svoboda a přímá demokracie (SPD) v Karlovarském kraji s pořadovým číslem 1 na hlasovacím lístku Karly Maříkové poslankyní Poslanecké sněmovny ve volbách konaných ve dnech 8. a 9. 10. 2021 a b) volba kandidáta Svoboda a přímá demokracie (SPD) ve Zlínském kraji s pořadovým číslem 2 na hlasovacím lístku MUDr. Jaroslava Dvořáka poslancem Poslanecké sněmovny ve volbách konaných ve dnech 8. a 9. 10. 2021 je neplatná, takže c) řádně zvoleným poslancem Poslanecké sněmovny ve volbách konaných ve dnech 8. a 9. 10. 2021 je kandidátka Svobody a přímé demokracie (SPD) v Jihomoravském kraji s pořadovým číslem na hlasovacím lístku 3

Mgr. Petra Svedíková Vávrová, MBA, a d) řádně zvoleným poslancem Poslanecké sněmovny ve volbách konaných ve dnech 8. a 9. 10. 2021 je kandidát Svobody a přímé demokracie (SPD) v Olomouckém kraji s pořadovým číslem na hlasovacím lístku 2 Ing. Pavel Jelínek, PhD.

Dále jako III., IV. a V. a) až c) část svého návrhového žádání koalice navrhla stanovení nového pořadí náhradníků za kandidáty uvedených volebních stran shora uvedených sub I a II, kteří měli být správně podle jejího výpočtu zvoleni poslanci Poslanecké sněmovny v Jihočeském kraji, Kraji Vysočina, Jihomoravském kraji, Zlínském kraji a Olomouckém kraji tak, jak by se to mělo promítnout na základě jí navrženého výpočtu volebního výsledku.

6. Tomuto návrhu Nejvyšší správní soud nevyhověl a napadeným usnesením jej zamítl. Neztotožnil se s hlavní částí argumentace, podle které vadný výsledek voleb spočívá ve výkladu § 50 odst. 4 volebního zákona. Podle jeho doslovného znění mělo být podle koalice při případném odečítání přebývajících mandátů v jednotlivých krajích použit počet mandátů přidělených podle § 48 odst. 2 volebního zákona. Český statistický úřad ale vzal za určující počet mandátů po korekci vyplývající z § 48 odst. 3 volebního zákona. Tedy stejný počet, který je použit v § 50 odst. 2 volebního zákona při výpočtu krajského volebního čísla, kde je však použit termín „počet mandátů, které byly tomuto volebnímu kraji přiděleny“. To by vedlo k tomu, že má být v prvním skrutiniu použit výchozí počet mandátů zjištěný podle § 48 odst. 2 volebního zákona a dále již neupravovaný. Přestože § 50 odst. 4 volebního zákona používá spojení „[b]ylo-li takto rozděleno více mandátů, než se mělo přidělit podle § 48 odst. 2,“ nejedná se o konečný počet mandátů kraje. V § 48 volebního zákona se ve skutečnosti žádný závazný počet mandátů neurčuje a kraj může mít tento počet nenaplněn nebo naopak překročen ve druhém skrutiniu. Správně vyložený úmysl zákonodárce použít v § 50 odst. 4 volebního zákona jen „zaručený“ počet mandátů připadající kraji podle § 48 odst. 2 volebního zákona by vedl k tomu, že by zůstalo více mandátů pro celostátní vyrovnávání ve druhém skrutiniu, což je obzvláště vhodné kvůli nestejným krajským volebním číslům. Počet mandátů, se kterým se porovnává součet získaných mandátů podle § 50 odst. 3 volebního zákona všech volebních stran, by měl odpovídat pouze výsledku podle § 48 odst. 2 volebního zákona, a nikoliv podle § 48 odst. 2 i 3 volebního zákona, což by vedlo k většímu počtu mandátů „zbylých“ pro druhé skrutinium podle § 51 volebního zákona.

7. Podle Nejvyššího správního soudu sice tento výklad lépe odpovídá nosným závěrům nálezu sp. zn. Pl. ÚS 44/17 o dosažení poměrnosti volebního výsledku, avšak neodpovídá nové konstrukci jeho výpočtu vzhledem k možnosti rozdělení více mandátů než je ústavně stanovený počet 200 poslanců. Z § 50 odst. 4 volebního zákona podle Nejvyššího správního soudu nevyplývá, že by jeho smyslem a cílem bylo převést co nejvíce mandátů dříve přidělených volebním krajům do celostátního druhého skrutinia, jak uvedla koalice ve svém návrhu, nýbrž jeho účelem je právě zabránit tomu, aby bylo při použití tzv. *Imperialiho formule* v jednotlivých volebních krajích rozděleno celkově více mandátů, než je volených poslanců.

8. Tuto argumentaci Nejvyšší správní soud dále podrobně rozvedl, přičemž zdůraznil, že ani koalice netvrdí, že by výklad zastávaný a uplatněný 1. vedlejší účastnicí byl v rozporu s ústavním pořádkem, pouze více vyhovuje požadavkům uvedeného nálezu sp. zn. Pl. ÚS 44/17. Poukázal na to, že Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 44/17 uvedl, že je na informovanější zákonodárci, aby zhodnotil a implementoval volební systém

(bod 52 uvedeného nálezu). Je totiž jeho volbou, jakým konkrétním obsahem volební systém naplní, jaké budou jednotlivé fáze a stadia apod. (bod 72 tamtéž). Nejvyšší správní soud tak uzavřel, že vede-li výklad volebního zákona k jednoznačnému výsledku, pak není úkolem Nejvyššího správního soudu, aby svým výkladem nahrazoval zákonodárce a místo něj hledal volební systém (sc. volební formuli), který by bylo možné považovat za „poměrnější“.

9. Dne 5. 1. 2022 obdržel soudce zpravodaj podání právního zástupce koalice označené jako „sdělení stěžovatelů k uplatnění obdobného návrhu, návrh na přednostní projednání – § 39 ZÚS“. Toto podání obsahuje upozornění na to, že v obdobné věci se na Ústavní soud obrátil rovněž Ing. Miloň Slabý, kandidát ve volbách, jehož mandát mu byl dle koalice nezákonně odepřen v rámci zveřejnění oficiálních výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Státní volební komisí, když v jeho právní věci vydal Nejvyšší správní soud usnesení ze dne 5. 11. 2021 sp. zn. Vol 205/2021, kterým jeho návrh odmítl. Věc je v řízení před Ústavním soudem pod sp. zn. Pl. ÚS 2/22. Dále koalice své podání doplnila o další argumentaci ve prospěch možnosti napadnout výsledek voleb a rozhodnutí Nejvyššího správního soudu rovněž ústavní stížností (viz níže sub 14).

II.

Argumentace koalice

10. V záhlaví uvedené usnesení Nejvyššího správního soudu napadla koalice podáním, které považuje za ústavní stížnost. V něm shrnuje svou argumentaci uplatněnou v řízení před Nejvyšším správním soudem, poukazuje na nosné závěry Ústavního soudu v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 44/17 s tím, že je jim třeba podřadit možné varianty výkladu volebního zákona. Dále zreprodukovala celkové výsledky voleb a uvádí, že z informací Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) dostupných na <https://volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ> vyplývá konkrétní konstrukce, jež byla použita při výpočtu volebního výsledku v předmětných volbách a která neodpovídá výslovnému znění volebního zákona, a také zjevně nemůže splnit cíl vytčený v uvedeném nálezu a účelu jeho novelizace provedené zákonem č. 189/2021 Sb.

11. Dále koalice poukázala na to, že 1. vedlejší účastnice namísto počtu mandátů určeného podle § 48 odst. 2 volebního zákona využila počet mandátů přidělených kraji po případné korekci v § 48 odst. 3 volebního zákona, tj. stejný počet, který je použit v § 50 odst. 2 volebního zákona ve výpočtu krajského volebního čísla. To je pro ni východiskem pro podrobnou polemiku se závěry Nejvyššího správního soudu, který podle jejího názoru nosné důvody nálezu sp. zn. Pl. ÚS 44/17 vytrhával z kontextu a nepřihlížel při výkladu § 48, 50 a 51 volebního zákona k nejasnosti ve formulaci těchto ustanovení deformující závěry uvedeného nálezu.

12. Koalice dále poukázala na vzájemný vztah jednotlivých výkladových metod a podrobně odůvodnila, v čem spatřuje neústavnost napadeného usnesení Nejvyššího správního soudu. Namítá porušení zásad poměrného zastoupení, ústavních principů volebního práva a volné politické soutěže (čl. 18 odst. 1 ve spojení s čl. 5 Ústavy a čl. 22 Listiny), v porušení záruk plynoucích z volebního práva (čl. 21 odst. 1 a 3 Listiny) a v porušení práva na spravedlivý proces (sc. práva na soudní ochranu) podle čl. 36 odst. 1 Listiny, stejně jako jejího legitimního očekávání, že Nejvyšší správní soud bude respektovat obecnou závaznost nosných důvodů uvedeného nálezu Ústavního

soudu, jak to vyžaduje čl. 89 odst. 2 Ústavy.

13. Obsáhlou a důkladnou argumentaci koalice však již nebylo třeba dále rozvádět vzhledem k níže uvedeným důvodům, pro které nebylo možné o věci rozhodnout meritorně.

14. Jinak je tomu v případě doplnění návrhu koalice ze dne 5. 1. 2022 (viz výše), neboť to obsahuje odkaz na usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016 sp. zn. Pl. ÚS 26/14, ve kterém Ústavní soud připustil možnost napadení výsledku voleb do Senátu i prostřednictvím ústavní stížnosti, jak to nyní činí koalice pro volby do Poslanecké sněmovny. Ta poukazuje na znění § 85 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu, ze kterého plyne, že opravný prostředek předvídaný tímto ustanovením nepřichází do úvahy z důvodu vymezení podmínek pro jeho přípustnost, neboť takový opravný prostředek je možné podat pouze proti rozhodnutí volebního soudu, že poslanec či senátor nebyl platně zvolen, tj. vyžaduje se pozitivní rozhodnutí volebního soudu, jimž se mění původní oficiální volební výsledek zjištěný příslušným orgánem (zde Státní volební komisí) a také aktivně legitimovaný je pouze poslanec nebo senátor, což je právě případ ústavní stížnosti Ing. Miloně Slabého. Druhá možnost podle § 85 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu rovněž nepřichází do úvahy. Možnost konkurence ústavní stížnosti a opravného prostředku potvrdilo rozhodnutí Pl. ÚS 26/14, a potvrzuje se tak závěr koalice, že jediným procesním prostředkem ochrany jejich práv je pouze ústavní stížnost vůči „negativnímu“ rozhodnutí volebního soudu (Nejvyššího správního soudu) a že jejich ústavní stížnost je tak přípustná jakožto poslední možnost, kterou koalice má k dispozici (nejen) k ochraně svých politických práv.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

15. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že návrh koalice, označený jako ústavní stížnost, všechny procesní předpoklady stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), nespĺňuje.

16. Procesní předpoklady řízení jsou určeny předmětem řízení a pravidly, která jsou pro takové řízení stanovena zákonem o Ústavním soudu jednak obecně, jednak podle zvláštností jednotlivých typů řízení před Ústavním soudem v hlavě druhé části druhého zákona o Ústavním soudu (§ 64 až 125f). Tato pravidla respektují povahu jednotlivých předmětů řízení spadajících do kognice Ústavního soudu a s nimi spojených referenčních hledisek a procesních podmínek řízení. Návrh koalice však tato pravidla nesleduje a nerespektuje, a tudíž procesní předpoklady řízení v této konkrétní věci nespĺňuje.

III. a)

Aktivní legitimace koalice

17. Jak již bylo výše uvedeno sub 2, koalice se zúčastnila voleb do Poslanecké sněmovny ve všech volebních krajích jako koalice pod č. 17 podle § 31 odst. 1 volebního zákona. Jako s koalicí (viz záhlaví napadeného usnesení Nejvyššího správního soudu) s ní také

bylo jednáno před soudem, proti jehož rozhodnutí se brání. Návrh označený jako ústavní stížnost však je opět (jako u Nejvyššího správního soudu) podán společně dvěma samostatnými právními osobami, politickou stranou a politickým hnutím, přičemž plná moc k jeho podání je podepsána za každý tento subjekt (za navrhovatele) jeho předsedou.

18. V případě, že by šlo o ústavní stížnost, bylo by třeba posoudit, zda ji vůbec může podat subjekt, který se voleb neúčastnil samostatně, nýbrž svá subjektivní veřejná práva uplatňoval prostřednictvím jiného právem uznaného subjektu, tj. koalice, jak to umožňuje § 31 odst. 1 volebního zákona. K tomu je třeba doplnit, že volební zákon staví práva a povinnosti kandidující koalice do jedné roviny s jinými kandidujícími subjekty [viz zejm. § 8 odst. 2 písm. c), § 10 odst. 2 písm. h), § 12 odst. 1 písm. d), § 13 odst. 1 písm. e) atd., zejména pak § 16 až § 16h, § 31 až 33, § 38, § 40 až 42, § 45 až 52, § 54, § 85 až 88]. Teprve v případě, kde nelze postupovat jinak (zjištění nároku na stálý příspěvek a příspěvek na podporu činnosti politického institutu a stanovení jejich výše u strany a hnutí, které jsou členy koalice podle § 20 odst. 10 a 11 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích), se přihlíží k tomu, že koalice je založena na dohodě několika politických stran či hnutí, což je problém, který se u samostatně kandidujících politických stran nevyskytuje [obdobně § 77 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny“)]. Toto rozlišení tak plyne z povahy věci.

19. Přípustnost podání ústavní stížnosti někým, kdo nemá právní subjektivitu, Ústavní soud uznává (srov. náleze ze dne 28. 5. 1996 sp. zn. I. ÚS 127/96 (N 41/5 SbNU 349)) i v případě koalic, neboť jsou nositeli řady práv a povinností plynoucích ze shora uvedených ustanovení volebního zákona. Nepodání návrhu (jednou) „volební stranou“, která *de facto* v návrhu vystupuje a jedná společně a nerozdílně stejně jako ve volbách, však Ústavní soud v nynější věci neodmítl jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným podle § 43 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu, neboť by to bylo projevem přepjatého formalismu. Navíc rovněž v řízení před Nejvyšším správním soudem vystupovala koalice v této pozici (brána též jako dvoukoalice), což ji legitimuje k podání opravného prostředku. Pro Ústavní soud je proto rozhodující to, jak koalice vůči Ústavnímu soudu vystupuje, co jejímu návrhu předcházelo ve smyslu § 85 zákona o Ústavním soudu a co po Ústavním soudu požaduje z hlediska samotného obsahu jejího návrhu. Na koalici, která se zúčastnila voleb do Poslanecké sněmovny ve všech volebních krajích (srov. § 31 odst. 1 volebního zákona), je třeba hledět jako na aktivně legitimovaný subjekt k podání opravného prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy, nicméně lze očekávat, že případné opravné prostředky v budoucnosti již budou bez dalšího podávány přímo koalicí jednající všemi svými členy jako jedním subjektem podle předpisů objektivního volebního práva, neboť právě jeho porušení se má dovolávat.

III. b)

Posouzení návrhu podle jeho obsahu

20. Koalice (navrhovatelé jako součást volební koalice) jako volební strana kandidující ve všech volebních krajích pro volby do Poslanecké sněmovny konané ve dnech 8. a 9. 10. 2021 se brání proti zamítavému usnesení Nejvyššího správního

soudu vydanému v řízení podle § 87 volebního zákona a § 90 s. ř. s. – jak výslovně v bodu 5 svého návrhu uvádí – „stížností podanou podle § 87 odst. 1 písm. d) Ústavy ve spojení s § 72 odst. 1 a) zákona o Ústavním soudu“.

21. V bodu 4 svého podání pak výslovně uvádí, že napadeným usnesením Nejvyššího správního soudu bylo rozhodnuto o zamítnutí návrhu na vyslovení neplatnosti volby kandidátů, přičemž toto usnesení nabylo právní moci dnem 5. 11. 2021 jeho vyvěšením na úřední desce Nejvyššího správního soudu, takže toto usnesení je konečným rozhodnutím ve věci, vůči němuž není opravný prostředek přípustný.

22. Na koalici, která se jako koalice zúčastnila voleb do Poslanecké sněmovny ve všech volebních krajích (srov. § 31 odst. 1 volebního zákona), je třeba hledět jako na aktivně legitimovaný subjekt k podání opravného prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy. K úpravě procesní stránky řízení v této věci je předepsán postup podle části druhé hlavy druhé oddílu čtvrtého § 85 až 91 zákona o Ústavním soudu. Ustanovení tohoto oddílu představují speciální úpravu (*lex specialis*) pro řízení ve volebních věcech před Ústavním soudem. Jak plyne z náleзовé judikatury Ústavního soudu [viz blíže nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 2. 1999 sp. zn. I. ÚS 526/98 (N 27/13 SbNU 203) a zejména ze dne 26. 1. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 73/04 (N 17/36 SbNU 185)], je toto řízení vzhledem k nové úpravě verifikace mandátů zvolených poslanců a senátorů určeno především (a současně) nejen jako opravný prostředek proti (ne)ověření mandátu (srov. k tomu např. čl. 91 a čl. 113 odst. 2 ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci, ve znění pozdějších předpisů), nýbrž po zavedení nové úpravy volebního soudnictví zákonem č. 204/2000 Sb. jako opravný prostředek proti rozhodnutí Nejvyššího soudu a poté Nejvyššího správního soudu ve věcech upravených v § 87 volebního zákona a § 90 s. ř. s. Již od počátku byl zdůrazňován základní účel této úpravy, tedy ochrana objektivního volebního práva a s ní zajištění řádného složení komor Parlamentu. Ústavní soud uvedl v publikovaném usnesení ze dne 19. 10. 2004 sp. zn. II. ÚS 540/02 (U 51/35 SbNU 603), že účelem návrhu podle § 87 odst. 1 volebního zákona, o němž do 1. 1. 2003 byl příslušný rozhodovat Nejvyšší soud (po tomto datu Nejvyšší správní soud), není bez dalšího toliko ochrana subjektivního volebního práva, nýbrž především zajištění objektivnosti volby, na jejíž zachování může mít případné porušení individuálního subjektivního volebního práva voliče vliv, nicméně takový závěr je vždy třeba korigovat celkovým dopadem porušení subjektivního práva na objektivní výsledek volby. Předmětem přezkumu soudu v řízeních tzv. volební stížnosti je otázka protizákonnosti a intenzity této protizákonnosti, tedy ochrana objektivního volebního práva, přičemž odkázal na již se rodící volební judikaturu Nejvyššího správního soudu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2004 sp. zn. Vol 6/2004). Navíc tento aspekt zákonodárce podtrhl novou úpravou referenčního kritéria pro všechny volební zákony (zákonem č. 322/2016 Sb., kterým se mění volební zákony a další související zákony), kdy opustil princip potenciality volebních vad („mohly ovlivnit“) a nahradil ho principem fakticity („byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledky voleb“). Náš zákonodárce tak sleduje tradiční trend v anglosaském právu, kde zákony definují situace, kdy ani porušení objektivního volebního práva nemůže vést k neplatnosti voleb, hlasování či zvolení kandidáta (tzv. *elections avoidance formulae*), jde-li jen o vady formální nebo z hlediska výsledného složení voleného orgánu bezvýznamné (viz sub 25).

23. V řízení o opravném prostředku podle § 85 a násl. zákona o Ústavním soudu

nevystupuje Ústavní soud jako kasační (přezkumná) soudní instance, nýbrž jako instance další, a to je třeba zdůraznit, jako instance konečná. Nemohou zde platit pravidla pro řízení o ústavní stížnosti a jejím výsledku (viz § 87 zákona o Ústavním soudu *a contrario*). Na tom podání označené jako ústavní stížnost, avšak napadající usnesení Nejvyššího správního soudu o (ne)platnosti voleb, hlasování či zvolení kandidáta, nemůže nic změnit. Toto řízení končí u Ústavního soudu se všemi důsledky (viz § 91 zákona o Ústavním soudu). S ohledem na jeho předmět a účel se proto nerozhoduje o kasaci rozhodnutí a o vrácení věci k novému rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu. Věc se proto nevrací ani ke Státní volební komisi, která již nevydává ve smyslu § 53 odst. 2 volebního zákona osvědčení o zvolení, protože je podle § 91 odst. 4 zákona o Ústavním soudu vystaví platně zvolenému kandidátovi předsedající po skončení ústního jednání.

24. Právě uvedené má zásadní význam pro osud podání označeného jako „ústavní stížnost“, které je třeba podle § 41 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 63 zákona o Ústavním soudu, hodnotit podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen. Podle jeho obsahu jde o opravný prostředek jako speciální nástroj ochrany proti porušení volebního práva (zákonodárství) v objektivním smyslu, tedy nejen ústavně zaručeného práva, do kterého bylo – přímo, bezprostředně a právě teď – zasaženo orgánem veřejné moci, jak je to vyžadováno u ústavní stížnosti. Naopak návrhem podle § 87 volebního zákona a § 90 s. ř. s. se může domáhat vyslovení neplatnosti volby kandidáta každý k tomu zákonem oprávněný (i když není přímo na svých právech dotčen, i když se neúčastnil volebního řízení atd.), má-li za to, že volební zákonodárství bylo porušeno způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby kandidáta. To koalice také podle obsahu jejího podání *de facto* činí – namítá porušení volebního zákona nejen vůči svému kandidátu v Kraji Vysočina (viz výše), nýbrž i vůči kandidátům volební strany Svoboda a přímá demokracie v Jihomoravském kraji a Olomouckém kraji a napadá volby jiných kandidátů v jiných volebních krajích. I kdyby to mu tak nebylo, není vyloučeno, že v průběhu řízení se zjistí, že tvrzeným porušením volebního zákona mohla být či byla ovlivněna volba i jiných kandidátů, i když to navrhovatel v řízení před Nejvyšším správním soudem nenavrhne (viz názorně volební vady řešené v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2017 č. j. Vol 58/2017-173), nicméně výsledek přezkumu to prokáže. Stejný závěr platí i pro rozsah přezkumu v řízení o opravném prostředku před Ústavním soudem. To by ale postup podle pravidel řízení o ústavní stížnosti vylučoval [viz k tomu i § 82 odst. 3 písm. a) a § 87 zákona o Ústavním soudu], což by bylo v rozporu s požadavkem na zajištění soudní ochrany volebního práva v objektivním smyslu, jak to vyžaduje čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 20 Ústavy (viz níže sub 25).

25. Rovněž tak je třeba zdůraznit jiné důsledky vykonatelného vyhovujícího nálezu ve věci ústavní stížnosti (zejména kasační účinek), stejně jako jiný účel takového řízení (zejména objektivní a subjektivní funkce ústavní stížnosti). Vše to dokládá, že ústavní stížnost nejenže není účinným prostředkem k právní ochraně řádného složení komor zákonodárského sboru, ale nemůže být v této věci ani účinným prostředkem ochrany subjektivního veřejného ústavně zaručeného základního práva jakým je právě ústavní stížnost. V této souvislosti Ústavní soud zdůrazňuje, že jako v jiných státech je i v České republice v souladu s principem demokracie (čl. 2 odst. 1 Ústavy) třeba vycházet z vyvratitelné domněnky platnosti zvolení a z toho, že volební výsledek odpovídá vůli voličů. Ke změnám ve složení zvoleného orgánu (jak je navrhováno v nynější věci) či dokonce k opakování voleb (i když to *de facto* realizovatelné není, vždy již půjde o novou situaci a nové rozhodování voličů) tak může docházet jen v případech závažného

porušení předpisů objektivního volebního práva [srov. již podrobněji k této domněnce a principu demokracie nález ze dne 26. 1. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 73/04 (N 17/36 SbNU 185; 140/2005 Sb.)]. To ale neznamená možnost vyloučení soudního přezkumu, popř. i víceúrovňového, jak je dosud používán v České republice (sub 26). Zpravidla se to tradičně projevuje ve formulacích, které navenek dávají přednost zachování výsledku voleb či volby (stížnost „proti neověření mandátu“, opravný prostředek proti rozhodnutí, že někdo „nebyl platně zvolen“). Lze poukázat i na přístup v jiných evropských státech, kdy např. ve Spolkové republice Německo Spolkový ústavní soud dokonce používá obratu ze známé Radbruchovy formule, že se tak může stát jen v případech, kdy by bylo setrvání na volebním výsledku nesnesitelné, když konstatuje (srov. např. jeho rozsudek ze dne 3. 7. 2008 sp. zn. 2 BvC 1/07), že prohlášení neplatnosti celých voleb předpokládá tak významnou volební vadu, že by se další existence takto zvoleného zastupitelského orgánu jevila jako neúnosná (unerträglich). V anglosaském volebním soudnictví je tradičním požadavkem, že porušení volebního zákona má být podstatným a zjistitelně ovlivňujícím výsledkem voleb, a nikoli pouze obtěžujícím drobnostmi („The question must be something substantial, something calculated to effect the result of the elections .... not to be upset for an informality or triviality“ – citováno podle precedenčního rozhodnutí soudce Grova ze dne 14. 7. 1874 ve věci Gill v. Reed and Holms. In: O' Malley, E. L., Hardcastle, H. Reports of the Decisions of the Judges for the Trial of Election Petitions in Great Britain and Ireland. Sv. II., Stevens & Haynes, London 1875, s. 77-87, zejm. s. 85).

26. Uvedl-li Ústavní soud v usnesení (nota bene nikoli v nálezu – srov. § 13 zákona o Ústavním soudu) sp. zn. Pl. ÚS 26/14, bod 19, že za „stavu, kdy úprava řízení o opravném prostředku neumožňuje, byť jen teoreticky, vyhovět podanému návrhu, tedy svou povahou projednávané věci neodpovídá, není možné věc v řízení o opravném prostředku projednat. Kromě toho platí, že pro projednání věci v řízení o opravném prostředku by musela být též dodržena desetidenní lhůta stanovená v § 85 odst. 2 zákona o Ústavním soudu“. V nynější věci není pochyb o tom, že Ústavní soud by řádně podanému opravnému prostředku, ve kterém by koalice prokázala porušení ústavních principů a podústavního objektivního volebního práva, mohl přesně podle požadavku čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy a ve smyslu § 91 odst. 2 zákona o Ústavním soudu vyhovět a opravným prostředkem napadené usnesení Nejvyššího správního soudu přezkoumat a vyslovit, kdo byl platně zvolen a vystavit mu osvědčení o zvolení podle § 91 odst. 4, kdo nikoli s tím, že osvědčení vydané takovému zvolenému kandidátovi zaniká podle § 91 odst. 3 zákona o Ústavním soudu obdobně jako v případech podle § 53 odst. 2 volebního zákona.

27. Ústavní soud tak konstatuje, že názor vyjádřený v uvedeném usnesení sp. zn. Pl. ÚS 26/14 proto považuje za překonaný s tím, že opravný prostředek je výlučným způsobem, jak se u Ústavního soudu domáhat přezkumu rozhodnutí ve věci řádně dosaženého složení komor Parlamentu (zásada exkluzivity).

28. K argumentu koalice, že podle § 85 zákona o Ústavním soudu neměla možnost opravný prostředek podat, Ústavní soud uvádí, že kdyby návrh podala v zákonem stanovené lhůtě (§ 85 odst. 2 téhož zákona), musel by se jejím návrhem (jakkoli označeným) zabývat. Jinak by jí musel přisvědčit a konstatovat, že s jinou možností náš právní řád nepočítá, takže by řízení v této věci definitivně skončilo (a nejen pro ni) zamítavým usnesením Nejvyššího správního soudu. Takový výklad by byl neústavní, protože by v rozporu s čl. 1 odst. 1, čl. 2 odst. 1 a čl. 4 Ústavy vyňal z pravomoci

Ústavního soudu přezkum náležitosti složení klíčového orgánu parlamentní demokracie, tj. dvoukomorového Parlamentu podle čl. 15 odst. 2 Ústavy. Koalice přehlízí, že ústavní pořádek nesvěřuje Ústavnímu soudu kompetenci rozhodovat o opravném prostředku pouze „o ověření volby poslance nebo senátora“ (tím by bylo navíc třeba rozumět usnesení příslušné komory Parlamentu), nýbrž o celém volebním procesu upraveným objektivním volebním právem, který vrcholí takovým ověřením. Proto výslovně používá obratu „ve věci ověření volby“, což je pojem širší, umožňující dynamický výklad, a současně reagující na to, že tato problematika byla v roce 1992 považována za definitivně ještě neupravenou (viz tisk 276 z roku 1993, Poslanecká sněmovna I. volebního období). V roce 2000 se právní úprava zavedením volebního soudnictví v pravém smyslu slova zásadně změnila (aniž na to zákonodárce výslovně změnou zákona o Ústavním soudu reagoval) a lze hovořit o exkluzivitě opravného prostředku pro případ parlamentních voleb.

29. Ústavní stížnost z řady důvodů nemůže splnit to, co se očekává od řízení ve věcech volebního soudnictví, neboť ve volbách, na rozdíl od obecného soudnictví, se nerozhoduje o subjektivních ústavně zaručených právech a svobodách, nýbrž o legitimování zákonodárného sboru ve volbách jako procesu realizace práva na sebeorganizaci nositele moci ve formě ustanovování reprezentantů lidu (čl. 2 odst. 1 Ústavy). Jde v nich o správné vyjádření vůle suveréna podle pravidel procesní férovosti v mezích ústavního pořádku (viz nálezy ze dne 11. 2. 2020 sp. zn. Pl. ÚS 4/17, bod 68, a ze dne 2. 2. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 44/17, bod 78). Předmětem volebního soudnictví je tak rozhodování o dodržení pravidel objektivního volebního práva počínaje vyhlášením voleb a konče rozhodnutím o dodržení požadavků na rovný přístup občanů k volené funkci (čl. 21 odst. 4 Listiny) při ověřování voleb. Zatímco první část je přezkoumávána Nejvyšším správním soudem v pozici volebního soudu první instance, Ústavní soud je instancí opravnou, avšak nejen ve věci volebního soudnictví v užším smyslu, nýbrž i ve věci samotného ověření volby poslance nebo senátora příslušnou komorou Parlamentu. Proto je právě pro volby komor Parlamentu zvoleno toto zvláštní řízení jako *lex specialis*. Na požadavku na zákonodárce, aby pro celou tuto oblast zvažil odstranění všech problémů, které vývoj za posledních více než třicet let vyvolal, je však třeba trvat.

30. Jen pro úplnost Ústavní soud dodává, že opačný výklad by znamenal, že poslední slovo by měl nyní v rozporu s čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy Nejvyšší správní soud, proti jehož rozhodnutí by již nebylo v rozporu se zásadami právního státu ochrany. Totéž by platilo v případě, kdyby příslušná komora (viz níže) vyšla při rozhodování o platnosti volby každého svého jednotlivého člena z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, jehož nesprávnosti by tak mohl Ústavní soud pouze přihlížet. Pro koalici by to v tomto případě znamenalo jediné. Buď by se v nynější věci bránila proti usnesení Poslanecké sněmovny ze dne 10. 11. 2021 (viz níže), a byla by tak ve stejné pozici, nebo by rezignovala, jak se také stalo. To zásadní však zůstává. V nynější věci jde na rozdíl od ústavní stížnosti o přezkum dodržování pravidel objektivního volebního práva při rozhodování lidu jako zdroje veškeré státní moci při klíčovém rozhodnutí pro její fungování. Není to proto srovnatelné s rozhodnutím, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci jako v případě ústavní stížnosti.

31. Uvedené vůbec neznamená, že by snad v rozporu s čl. 4 Ústavy došlo ke zkrácení možnosti bránit subjektivní práva plynoucí z objektivního volebního práva. I porušení subjektivního volebního práva může mít výjimečně dopad na řádné zvolení a složení

komor zákonodárného sboru. Musí se tak ale stát za využití opravného prostředku podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy, neboť jde o úpravu speciální, jak plyne z celého oddílu IV zvláštní části zákona o Ústavním soudu (srov. i jeho § 87). I kdyby však Ústavní soud akceptoval, že bude nad rámec právní úpravy rozhodovat i o porušení subjektivních ústavně zaručených práv v této oblasti, nezbylo by mu zpravidla nic jiného než konstatování, že případně k takovému porušení došlo (např. volič nebyl vpuštěn do volební místnosti). Účelem řízení o opravném prostředku je však řádně složená a k výkonu zákonodárství a dalším funkcím legitimovaná komora Parlamentu.

32. S ohledem na proměnu (nikoli pouze změnu) ústavní a zákonné úpravy volebního soudnictví a verifikace voleb tak je Ústavní soud povolán rozhodnout o opravném prostředku proti napadenému usnesení Nejvyššího správního soudu, tzn. v jeho kognici je konečné rozhodnutí [v rozsahu § 90 s. ř. s., popř. § 45 odst. 1 písm. a) o jednacím řádu Poslanecké sněmovny nebo § 41 odst. 1 písm. a) zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu] o tom, kdo nabyl po právu nebo nenabyl mandát poslance či senátora a kdo se ho tak může ujmout. O správnosti nabytí mandátu podle čl. 19 odst. 3 Ústavy nyní v případě volebního soudnictví rozhoduje Nejvyšší správní soud s možným výsledkem, že zvolený kandidát mandátu platně nenabyl, zatímco Poslanecká sněmovna nebo Senát podle svých jednacích řádů přihlížejí v souladu s principy právního státu plynoucími z čl. 1 odst. 1 Ústavy k tomu, jak bylo Nejvyšším správním soudem v takovém řízení rozhodnuto. Jako příklad lze uvést usnesení Mandátového a imunitního výboru na 1. schůzi Poslanecké sněmovny III. volebního období ze dne 29. 6. 1998, kde se uvádí: „Mandátový a imunitní výbor ověřil platnost volby poslanců Poslanecké sněmovny ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, konaných ve dnech 19. a 20. června 1998, podle ustanovení § 45 odst. 1 písm. a) jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Mandátový a imunitní výbor konstatuje, že všechny stížnosti podané Nejvyššímu soudu byly zamítnuty nebo řízení o nich bylo zastaveno. Konstatuje, že všichni poslanci Poslanecké sněmovny jsou platně zvoleni.“ Obdobné formulace se používají i v současnosti. Naopak např. v případě napadení volby před Ústavním soudem použil Mandátový a imunitní výbor Senátu na 1. schůzi Senátu 5. funkčního období dne 15. 12. 2004 tuto formulaci: „Výbor nemohl ověřit mandát za volební obvod č. 19, Praha 11, s ohledem na skutečnost, že Nejvyšší správní soud ČR rozhodl svým usnesením č. 10/2004 – 24, že volby do tohoto obvodu jsou neplatné.“

33. V případě, že příslušný soud (dříve Nejvyšší soud, nyní Nejvyšší správní soud) dospěl k závěru o neplatnosti volby poslance nebo senátora, postupují komory Parlamentu podle toho, zda toto rozhodnutí příslušného soudu bylo podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy ve spojení s § 85 a násl. zákona o Ústavním soudu napadeno před Ústavním soudem opravným prostředkem. V takovém případě volbu dotčeného kandidáta neověří, nýbrž vyčkávají na výsledek řízení před Ústavním soudem. Ustanovení § 45 odst. 1 písm. a) zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny sice stanoví, že její mandátový a imunitní výbor „zkoumá, zda jednotliví poslanci a náhradníci za poslance byli platně zvoleni, a svá zjištění předkládá podle povahy věci Sněmovně nebo předsedovi Sněmovny“, v praxi však dosud nedošlo k případu, že by Poslanecká sněmovna soudní rozhodnutí nerespektovala. Nicméně to není vyloučeno, což však pouze znamená, že Ústavní soud při počítání lhůty podle § 87 odst. 2 zákona o Ústavním soudu k podání opravného prostředku musí vycházet z přijetí usnesení příslušné komory Parlamentu, kterým se verifikační proces (kterému nyní předchází soudní fáze) zakončuje, bez ohledu na to, jaký faktický význam v praxi má (srov. k tomu Syllová, J., Kavěna, M., Tetourová, E., Němec, J. a kol. *Jednací řád Poslanecké sněmovny*).

Komentář. Wolters Kluwer. Praha 2021, s. 234). Nicméně komora rozhoduje (může rozhodnout) i na základě dalších podkladů (nemusí např. uznat čestné prohlášení o splnění podmínky neslučitelnosti a neexistenci střetu zájmů), což je konečně jedna z tradičních složek parlamentní verifikace mandátu. Vzhledem k tomu, co bylo právě uvedeno, však nutno připomenout závěr z nálezu sp. zn. Pl. ÚS 73/04, ve kterém bylo upozorněno na rozdíl mezi verifikací mandátu poslance a volebním soudnictvím. Obrat „platně zvolení“ má značně širší extenzi než verifikace volby, jak byla chápána volebním soudem podle zákona č. 125/1920 Sb., o volebním soudě – „verifikace volby poslance jest povahou svojí osvědčením, že v osobě zvoleného splněny jsou podmínky volitelnosti jeho a že není důvodů, které by jej z volitelnosti vylučovaly“ (Sbírka zásadních rozhodnutí a usnesení volebního soudu. III. díl, Praha 1925, usn. č. 119, s. 52). Šlo tak o splnění podmínek volitelnosti, kdežto vlastní vady volebního řízení byly předmětem „stížností do voleb“ podle § 8 bodu 3, a to pro „nezákonný postup ve volebním řízení“ podle § 11 písm. b) zákona č. 125/1920 Sb.

III. c)

Posouzení včasnosti podání návrhu

34. Právě uvedené má zásadní význam pro osud podání označeného jako „ústavní stížnost“, které je třeba podle § 41 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 63 zákona o Ústavním soudu, hodnotit podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen. Podle jeho obsahu jde o opravný prostředek jako speciální nástroj ochrany proti porušení volebního práva (zákonodárství) v objektivním smyslu, tedy nejen ústavně zaručeného práva, do kterého bylo – přímo, bezprostředně a právě teď – zasaženo orgánem veřejné moci, jak je to vyžadováno u ústavní stížnosti. Naopak návrhem podle § 87 volebního zákona a § 90 s. ř. s. se může domáhat vyslovení neplatnosti volby kandidáta každý k tomu zákonem oprávněný (i když není přímo na svých právech dotčen, i když se neúčastnil volebního řízení atd.), má-li za to, že volební zákonodárství bylo porušeno způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby kandidáta. To navrhovatelka také podle obsahu jejího podání *de facto* činí – namítá porušení volebního zákona nejen vůči svému kandidátu v Kraji Vysočina (viz výše), nýbrž i vůči kandidátům volební strany Svoboda a přímá demokracie v Jihomoravském kraji a Olomouckém kraji a napadá volby jiných kandidátů v jiných volebních krajích. Rovněž tak je třeba zdůraznit jiné důsledky vykonatelného vyhovujícího nálezu ve věci ústavní stížnosti (zejména kasační účinek), stejně jako jiný účel takového řízení (zejména objektivní a subjektivní funkce ústavní stížnosti).

35. Návrh byl datován dnem 23. 11. 2021 a doručen do datové schránky Ústavního soudu téhož dne v čase 17.59.24 hodin. Tento návrh směřuje proti usnesení Nejvyššího správního soudu, které nabylo právní moci dne 5. 11. 2021. Nicméně nutno dodat, že dne 10. 11. 2021 Poslanecká sněmovna vzala na vědomí zprávu svého mandátového a imunitního výboru (usnesení Poslanecké sněmovny, hlasování č. 5 – dostupné na <https://www.psp.cz/eknih/2021ps/stenprot/001schuz/s001009.htm#h5>), podle které: „Mandátový a imunitní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky po úvodním vystoupení poslankyně Heleny Válkové, po ověření platnosti volby poslanců zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky uskutečněných ve dnech 8. a 9. října 2021, podle příslušných ustanovení, tedy konkrétně § 45 odst. 1 písm. a) zákona číslo 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny,

a po rozpravě I. konstatuje, že všichni poslanci Poslanecké sněmovny byli platně zvoleni a 196 z nich již obdrželo osvědčení o nabytí mandátu poslance; II. pověřuje poslankyni Helenu Válkovou, aby z titulu pověření řízením v té době ještě ustavující schůze mandátového a imunitního výboru seznámila s tímto zjištěním předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.“ Toto usnesení bylo schváleno, přičemž žádný z poslanců nehlasoval proti. Ani žádný z poslanců (popř. poslanecký klub) koalice nevznesl proti usnesení Poslanecké sněmovny námitku. Ústavní soud tak uzavírá, že desetidenní lhůta podle § 85 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, která se počítá až od usnesení Poslanecké sněmovny o ověření voleb [srov. čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy], počala běžet 11. 11. 2021 a skončila nejbližším pracovním dnem v týdnu, tj. v pondělí dne 22. 11. 2021.

36. Je třeba respektovat skutečnost, že příslušná komora rozhoduje o platnosti zvolení každého svého člena *ex officio*, tedy bez návrhu, a že toto právní řízení, ve kterém podléhá pravidlům objektivního volebního práva, nemá účastníky jako např. soudní řízení nebo správní řízení. Proto nelze požadovat, aby dotčené subjekty nějak „vyčerpaly“ toto ověřování příslušnou sněmovnou jako nějaký další opravný prostředek (na rozdíl na využití prostředků podle § 87 volebního zákona a § 90 s. ř. s.), protože příslušná komora Parlamentu tak rozhoduje *ex lege*. Protože však není vyloučeno, že se usnese jinak než „po objektivním volebním právu“ (to názorně dokládá již precedenční případ pro vznik volebního soudnictví, tj. nález Říšského soudu z roku 1881 – srov. *Sammlung der Erkenntnisse des österreichischen Reichsgerichtes 1869-1918*, sv. IV., nález č. 234, s. 12-24), je třeba počítat lhůtu podle § 85 odst. 2 zákona o Ústavním soudu od oznámení jejího rozhodnutí, nikoli již od oznámení rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Je to objektivní lhůta pro všechny, protože složení sněmovny před Nejvyšším správním soudem napadnout lze u jednotlivých zvolených členů (volební strana kandidující ve všech krajích však může napadnout zvolení všech poslanců – viz k tomu úvahy Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 26. 6. 2006 sp. zn. Vol 5/2006-46 a opakované v řadě jeho dalších usnesení), popř. k tomu vůbec nemusí dojít. Příslušná komora však musí rozhodnout podle svého jednacího řádu o platnosti volby každého ze svých členů na ustavující schůzi (první schůzi volebního, popř. funkčního období) vždy. Je na tom založena legitimita jejího rozhodování (poslanci se vykazují osvědčením o zvolení, dostávají průkaz poslance a další doklady – viz sub 33, cit. dílo, tamtéž).

37. Jak již bylo uvedeno, je rozdíl mezi nabytím mandátu podle čl. 19 odst. 3 Ústavy a jeho ujmoutím se na ustavující schůzi (popř. první, které se kandidát zvolený poslancem zúčastní) po obdržení osvědčení o zvolení, ověření volby a složení poslaneckého slibu. Jen tak může být zajištěno, že bude ustavena komora Parlamentu, u které není mandát některého z jejích členů zpochybněn a řízení o jeho platnosti ještě neskončilo. Je tak sledována i legitimita rozhodování komory Parlamentu, počínaje její ustavující schůzí, a její co nejrychlejší zjištění v podobě rozhodnutí o ověření volby jejích členů. V opačném případě by rozhodování obzvláště v situaci, kdy je v Poslanecké sněmovně těsný poměr politických sil, každé hlasování mohlo vyvolávat zbytečné (či naopak oprávněné) pochybnosti. S ohledem na to, že např. zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, od jejíhož rozhodnutí Ústavní soud počítá běh desetidenní lhůty, nestanoví žádné pravidlo o „doručování“ (srov. k tomu § 85 odst. 2 zákona o Ústavním soudu *a contrario*), bylo by teoreticky možné „ústavní stížností“ napadnout ověření platnosti voleb poslanců i ve lhůtě podle § 72 odst. 5 zákona o Ústavním soudu. Stojí-li se však na výkladovém východisku tzv. racionálního zákonodárce, tuto možnost třeba odmítnout argumentací *ad absurdum*. Představa, že složení nejdůležitějšího státního orgánu nebylo

jisté ani po ověření platnosti volby, ale dokonce ani při jednání o žádosti nově jmenované vlády o vyslovení důvěry, by o racionalitě zákonodárce nesvědčila. Koalicí navrhovaný výklad dokládá, že racionálně požaduje po Ústavním soudu postup, který by mohl vést při splnění procesních podmínek řízení k meritornímu přezkumu požadavku na náležitě složení zastupitelského sboru při dodržení pravidel objektivního volebního práva, a to zejména jeho podústavní části vymezené podle čl. 20 Ústavy.

38. Ústavní soud si je vědom procesní složitosti a komplikovanosti právní úpravy související s řízením ve věci čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy. Konečně na tyto nedostatky zejména v odkazovaném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 73/04 důrazně, leč dosud bezvýsledně upozornil. To však nic nemění na tom, že ač by obsáhlá a důkladná argumentace koalice vyžadovala zaujetí stanoviska k tomu, jak se – a to je třeba v této souvislosti zdůraznit – podústavní zákonodárce „vypořádal“ s nosnými důvody nálezu sp. zn. Pl. ÚS 44/17, návrh byl podán po lhůtě deseti dnů stanovené v § 85 odst. 2 zákona o Ústavním soudu. Snahu napravit procesní pochybení pomocí použití jiného procesního prostředku (srov. k tomu např. názor Ústavního soudu vyjádřený v usnesení ze dne 16. 11. 2021 sp. zn. IV. ÚS 1955/21) Ústavní soud ve své judikatuře neakceptuje. Proto je třeba závěrem zdůraznit, že jediným prostředkem *de lege fundamentalis* proti rozhodnutí (až již Nejvyššího správního soudu nebo příslušné sněmovny Parlamentu) „ve věci ověření volby“ poslance nebo senátora je opravný prostředek podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy podaný v zákonem stanovené lhůtě a směřující k ochraně zájmu nositele veškeré státní moci na řádně zvoleném a řádně složeném orgánu moci zákonodárné podle čl. 2 odst. 1 a čl. 16 až 20 Ústavy.

39. O návrhu bylo rozhodnuto podle čl. 1 odst. 2 písm. a) ve spojení s čl. 1 odst. 1 písm. c) rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2014 č. Org. 24/14, o atrahování působnosti, publikovaného jako sdělení Ústavního soudu č. 52/2014 Sb., podle něhož si plénum Ústavního soudu vyhrazuje rozhodování o opravném prostředku ve věci ověření volby poslanců nebo senátorů podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy.

40. Podle § 86 zákona o Ústavním soudu o opravném prostředku podle § 85 zákona o Ústavním soudu se vždy koná ústní jednání, což je třeba mimo jiné rovněž chápat jako výraz zájmu zákonodárce na urychleném rozhodnutí. Tento požadavek se však podle Ústavního soudu vztahuje pouze na případ, kdy bude rozhodováno ve věci samé (srov. k tomu *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vyd., C. H. Beck, Praha 2007, s. 682).

41. Na základě shora uvedených důvodů proto Ústavní soud podání koalice označené jako ústavní stížnost odmítl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků podle § 43 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu jako návrh podaný po lhůtě stanovené tímto zákonem.

42. O návrhu na přednostní projednání (viz sub 9) nebylo třeba zvlášť rozhodovat, neboť mu bylo v mezích možností *de facto* vyhověno.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 25. ledna 2022

Pavel Rychetský
předseda Ústavního soudu